



S.M./R-35



L'Impuls

BUTLLETÍ DE LA LLAR CATALANA

Any I - Núm. III

Mahó, 1.^{er} Desembre del 1931

En motiu d'un V.^e aniversari

El dia 25 d'aquest mes, farà 5 anys que el primer President de Catalunya finà. L'Avi, l'estimat de tots els catalans, l'home venerable que dedicà la seva vida a l'assoliment de les llibertats de la nostra terra, qui proclamà la República catalana dins la República federal espanyola el 14 d'Abril del 1931, hores abans d'efectuar-se a Madrid la proclamació d'aquesta última, elegit President de la Generalitat per la suprema voluntat del poble—, conversió aquella de la naixent República catalana,—deixà Catalunya amb el dol de la seva pertença a les regions de l'ignot.

Quan el Govern de Madrid, el 12 de Desembre de 1918 oposà una negativa a la petició dels catalans dirigida a l'obtenció de l'autonomia integral, motivant la retirada de la sala de sessions de tots els Diputats de Catalunya els quals a l'arribada a Barcelona foren objecte d'una entusiasta rebuda popular, corejant tots el manifestants el cant de «Els Segadors», el primer resultat de l'ambient de disgust i ressentiment que aquella negativa ocasionà, allunyant les esperances d'una possible solució de concòrdia, fou l'evolució del llavors Diputat Francesc Macià, que adoptà tesis radicals respecte al problema de la llibertat catalana. L'any 1919, sota el cabdillatge d'ell, quedà constituïda una agrupació denominada Federació Democràtica Nacionalista, preconitzant en el seu programa, la plena sobirania de Catalunya per a poder pactar després, lliurement, la Federació espanyola o ibèrica. L'any 1922, Macià féu públic el seu projecte d'Estat Català, i donà començ als treballs per a la constitució, sota aquest nom, d'un organisme de combat.

La descomposició de la política espanyola era ben palesa. El desgavell de l'Estat enorme i crei-

xent. Fou llavors que el Capità General de Catalunya, Miquel Primo de Rivera es proclamà a Barcelona el dia 13 de Setembre del 1923, publicant un manifest presentant-se com a iniciador d'una nova vida per a Espanya i fins disposat a veure amb bons ulls les aspiracions moderades del regionalisme. Cridat al cap de pocs dies a Madrid i encarregat del poder pel rei d'Espanya, contituí un Directori i declarà suspesa la Constitució: el període de la Dictadura havia començat.

Per altra banda, s'havia constituït a Barcelona una nova unió de patriotes: Acció Catalana. El diari «La Publicitat», catalanitzat al cap de pocs temps per aquells elements, defensà l'ideari de la Conferència Nacional Catalana convocada per elements de diverses tendències i procedències per a que fossin assenyalades noves orientacions en els diversos matisos del nacionalisme, el resultat de la qual fou la constitució de l'esmentada «Acció». Durant la Dictadura, els partits polítics no pogueren actuar públicament. Mentrestant els catalans d'Ultramar continuaven mantenint encès el foc pairal amb llurs associacions i llurs periòdics, havent pres un caire notòriament polític i radical a partir dels anys 1915-1920. Francesc Macià i Ventura Gassol, durant la Dictadura, efectuaren un viatge a Amèrica donant lloc a l'Assemblea Nacionalista de l'Havana, en l'any 1928, en la quals s'aprovà un projecte de Constitució de l'Estat Català.

Al caure Primo de Rivera, el Govern Berenguer donà a l'actuació política una llibertat relativa, i els partits polítics catalans entraren en una nova activitat. Volgué evitar les eleccions però fou endebades. El poble espanyol s'havia despertat i la rebel·lió latent donat a conèixer: Francesc Macià i

Lluny dels teus i de la terra on vas néixer, el que defenses, soldat català, de l'Exèrcit de la República, junt amb altres coses volgudes, són els teus i la teva terra.

un grup de valents havien estat detinguts a Prats de Molló quan preparaven una gesta digna, que revelà al món la potencialitat del problema català i la protesta contra la Dictadura. Un ampli alçament frustrat per la seva anticipació posà en vibració tots els pobles d'Espanya. I el 12 d'Abril de 1931, es manifestà clarament i terminant quina era la voluntat del poble. A Barcelona, les eleccions foren guanyades per l'Esquerra Republicana de Catalunya, partit que havia acabat de formar-se per la unió de l'Estat Català de Francesc Macià, el Partit Republicà Català (Acció Catalana Republicana) i el grup del periòdic «L'Opinió».

I així fou com l'Avi, batallador incansable en el moviment redemptor de la nostra terra, declarava que les llibertats de Catalunya tornaven a ésser restituides a l'escampar a tots els vents el crit de proclamació de la República Catalana dintre la Federal espanyola. Més tard, convertida aquella en la nova Generalitat de Catalunya, trobava el seu règim legal en l'Estatut de l'Autonomia de l'any 1932.

I el President, l'elegit unànimament pel poble, l'Avi estimat que tant havia volgut a la seva Catalunya, el 25 de Desembre del 1933, tenia de dol la terra pàtria, camí de l'eternitat. La mà inexorable del destí el senyalà i Francesc Macià partí, deixant el record perenne de la seva vida. I Catalunya el serva i n'ha fet un símbol, i nosaltres, en el V.^e Aniversari d'aquesta partença, el tenim més present que mai y perquè pressentim la seva veu emocionada que ens parla de la lluita que sostenim, contestem tots a l'unísson: Som aquí, Avil.

JAUME PUIG

Joguines per als infants de Mahó!

El comissari de Propaganda de la Generalitat de Catalunya, Jaume Miravittles, donà la següent conferència radiada:

«En una radiació de fa unes setmanes vaig parlar d'un fet particularment emocionant. A l'Illa perduda de Mahó, illa cobejada per l'aviació enemiga i pels vaixells pirates, un grup de catalans aplegats a la llar, la Llar Catalana de Mahó, enviaren per als germans de Granollers una subscripció de 50000 pessetes. I dèiem nosaltres, en el breu parlament, que ultra la importància material de l'ajut hi havia un fet moral que en tenia molta més: a través de les distàncies, uns catalans de l'Illa es sentien íntimament compenetrats amb Catalunya i el dolor de Granollers el sentien ells punyent en la seva pròpia carn. Era, dèiem, la unitat espiritual de Catalunya que es manifestava d'una manera emocionant.

Dies passats, el President de la Generalitat, que havia rebut dels catalans de Mahó la preciosa ofrena, en feia lliurament a l'alcalde de Granollers, al qual acompanyaven representants de les minories municipals de la vila màrtir. Però Granollers ha respost amb un gest a l'alçària de la seva fama; l'heroisme és un clima on les flors de la generositat reïxen amb ufana, i Granollers, la vila torturada, les entranyes fumejant al cel, ha trobat en el fons del seu sacrifici prou sensibilitat per a respondre al gest dels catalans de Menorca amb un altre gest igualment digne: l'Ajuntament votava un crèdit de 20.000 pessetes per a comprar joguines als infants de Menorca. Les votava de l'impost municipal de la vila, és a dir, són tots el granollerins aturmentats per les bombes, ferits per la metralla, que feien el gest de generositat.

La iniciativa de Granollers em suggereix aquest crit. En efecte, a l'illa perduda de la Mediterrània hi ha també infants, infants de Catalunya i infants de Menorca, sang de la nostra sang, carn de la nostra carn i aquests infants que són igualment que els nostres, que tenen els ulls esbatanats a les mateixes il·lusions, que veuen només la vida a través de les bombes, dels vaixells pirates, de les severes siluetes de les bateries de defensa. A aquells infants no els arriba la dolça joguina de la il·lusió i de l'esperança. ¿Per què tot Catalunya no seguiria la iniciativa de Granollers? ¿Per què els municipis, les entitats, els particulars, no enviarien al President de la Generalitat, indicant-ne el seu destí, diners per a comprar joguets als infants de Menorca?

I encara una altra suggestió, d'iniciativa també catalana. L'any passat el Casal Català de Nova York tingué una bella idea: els infants de Nord-Amèrica enviaven els seus joguets als infants de Catalunya. I vingueren aquells joguets nous, en bon estat, però que no eran freds com els joguets trets dels magatzems i de les botigues, sino que portaven al seu voltant com un hàlit de dolcesa, senyal d'haver servit per altres il·lusions.

¿Per què els infants de Catalunya no enviarien als seus germans de Menorca els seus propis joguets, en els quals hi hauria com una pàtina de la seva tendresa infantil, com un signe de la seva dolcesa amable, com una llum de la seva il·lusió?

Infants de Catalunya, envieu als vostres germans de Menorca els joguets que portaran amb ells l'imant i l'alè de la terra catalana.

Adreceu els vostres donatius al Comissariat de Propaganda de la Generalitat, Avinguda del 14 d'Abril, 442, bis, Barcelona.»

...Però tu, soldat català, essent-ho arreladament, defenses també en aquesta hora decisiva, [tot Espanya. L'Exèrcit de la República és l'Exèrcit d'Espanya.

== C A N T T R A G I C ==

Gris.

Núvols amenaçadors van sobreposant-se i avançant.

Muntanyes gegantines que topen, boscos ferèstecs, rius negreus i mars profunds; estranyes figures d'un món irreal y formes dantesques que lluiten, es precipiten dins el to de plom que estén els braços per l'espai.

Tot el contorn pren aquest color de tristesa, com si la natura vulgués agermanar-se al quadre tràgic que presenta aquest lloc de desolació i dolor.

Poble de dissort! Com te dèien?

Ja no et conec. Sols sé que profanaren el teu cel els falcons de la destrucció.

Sé que des sentir-los, els infants esparverats, com pollets, corren a refugiar-se a la falda de la mare que amb trist semblant preveu l'esdeveniment funest. Em posa tot l'ésser en tensió la visió de tendres criatures que ploren sense saber el què: si les seves joguines o els seus germanets que no veuran més...

Resonen encara dins meu, junt amb els foscots esclats de les bombes, els crits aguts d'espant i d'agonia.

Cossos desfets.

Depressa, trontollant, sense saber el que fa ni on va, una dona desfigurada i amb ulls d'espant, passa portant un nen ja fred que amanyaga contra el seu si.

Algú li crida: —Para't, vina, no veus que és mort!

—No, és meu, respon ella sanglotant, és sang de la meua sang! no me'l prendreu!... I corre... corre com una folla amb la despulla als braços. Després, una processó de carros, muls, carretons carregats a més no poder!...

¡Quants records dins les cases que no veuran més!: objectes volguts que es succeïen de pares a

fills quedent abandonats. Criatures, vells, porten gravada l'empremta del sofriment en llurs rostres. Hom fuig a l'exili, hom fuig d'aquell infern.

Els, els forts, resten decidits a defensar la terra aimada.

¡Com has canviat, poble desconegut!

Eres feliç, ple de vida. Petites boires esbargides guarnien el teu cel blau i brillant. El camp, ple de verdor, l'encreuaven blancs camins que duïen a amagatalls d'amor. El refilets de les caderneretes alegraven les fresques y dolces albaides. El sol es reflectia en mil raigs en el torrent rondinire que besava les terroses cases de les afores.

Pau i harmonia.

Els carrers, plens de botigues i magatzems; gent que comprava i gent que venia; vestits virolats, converses i rialles de jovenalla, murmuracions ridícules de velles, vaillets que es barallaven...

Eres un capoll que floreixies. Ja tenies nom dins del món.

Ruïnes... ruïnes... ¡Això és el que queda dels teus esforços!

Silenci imponent. Pels teus carrers deserts, sols es sent l'eco dels passos dels camillers, que ressonen com una maça. Cans flacs i famèlics pul'lulen entre cases enrunades i carrers desfets, deixant anar udols de mal presagi.

Passen els combois de ferits prop del torrentó que està sec. Darrera els finestrals dels estatges de murs gruixuts que resten en peu, es fan les primeres cures. El flaïre és de cloroform.

Homes donats a la ciència, a la humanitat, i mans de donzelles, blanques i delicades, treballen sense descans, cercant entre els draps bruts y sangonets-que tapen germans nostres que en la lluita

caigueren—, el verí traïdor, les ferides de les bales i de la metralla que esqueixa la carn. La cirurgia va eixamplant-les més encara. Silenciós, silenciós es segueix aquest procés cruent.

Amb extremiments de fred i d'angoixa, amb el front banyat de suor, rígids o bé caragolant-se de dolor, amb alenar anguniós, esperen sobre jaços bruts altra batalla: la batalla decisiva de la vida amb la mort.

¡Quantes coses passen per la teua pensa, combatent caigut!...

Com en una pantalla d'argent vas veient les visions de l'infantesa... l'edat on tot somriu... la mare que t'ho perdonava tot... altres amors. Llavors segueixes pensant... pensant coses que no esbrinem, però que fan venir a aquests ulls fixos i vidriosos, que sembla van a saltar de ses òrbites i que no poden plorar de tant de sofriment, la llàgrima única que totes les fibres han aconseguit acumular en un suprem esforç... ¡Ets un heroi disposat a tornar-hi, si call!

¡Que feliços els que veuen l'enemic cara a cara! Vosaltres, el dels nervis crispats, i sang bullent, no viviu la tragèdia cega, sorda, del poble situat rera la línia de foc.

¡Poble destruït!

¡Quants horrors, quantes escenes has viscut! ¡Quin drama més profund que encara vius! El teu record, el record de les teves dones i els dels teus fills, tothora el guardaré dins el més recòndit del meu cor!

JORDI CARLES

Mahó, a Novembre del 1938.

Cada home té plantejat avui el problema del príncep Hamlet: "Ésser o no ésser". Al costat d'això tot és minúscul. Els republicans espanyols venen demostrant que volen "ésser". — (OSSORI I GALLARDO).

DOCUMENTAL DEL MES

CORRESPONDENCIA

En contestació al telegrama tramès a l'Excm. Sr. General Miaja, amb motiu del II Aniversari de la Defensa de Madrid, hem rebut la següent lletra:

Señor Presidente de la Llar Catalana de Mahón:

Mi querido amigo: Recibo y agradezco profundamente el saludo que en nombre de los catalanes residentes en esa Isla, me ha enviado con motivo de cumplirse el segundo aniversario de la Defensa de Madrid. Con todo efecto le saluda su buen amigo, *José Miaja*.—Rubricado.

* * *

Hem rebut de la Delegació a Cuba del Comissariat de Propaganda de la GENERALITAT DE CATALUNYA una afectuosa i expresiva lletra del company J. PINEDA FARGAS, la qual ens plau transcriure per a plena satisfacció de tots els nostres associats. Diu així:

«Sr. President de la Llar Catalana de Mahón: Dilecte compatrici i amics tots d'aqueixa Llar: No sabeu amb quina profunda emoció hem rebut la vostra, data 22 Setembre; sentir-nos agermanats pels vinculs de sang catalana amb vosaltres, soldats i lluitadors de la nostra causa per la llibertat de la Pàtria i de les valors humanes, en aqueixa illa tan encisera i de tanta racialitat nostrada, ens porta com una mena de neguit que voldríem pogués plasmar-se en la present.—Rebeu-la en nom de tots els catalans d'aquesta illa també formosa que senten vibrar al compàs i al uníson vostre, els mateixos sentiments, i que veuen en vosaltres l'espill de la cavalleriesitat dels nous temps, que és el batre's per una causa tan justa i tan noble com és la que vivim.—Rebeu-la amb la mateixa emoció amb que l'escrivim, de germà, a germà, de cor a cor, de sentiment a sentiment, d'idealitat a idealitat, d'humanisme a humanisme.—Rebeu-la també amb el senyal de tots aquells que han vessat la seva sang i no inútilment per a redimir-nos a tots i d'aquells que han traspassat en aquest tan terrible combat que ens fan les feres modernes.—Rebeu-la com un missatge de simpatia, calor i afecte amb el pensament de tots els nostres que aguanten amb estoicisme exemplar a la reraguarda, les malvestats d'aquest moment i en són víctimes propiciatòries, quins assassinats clamen en la consciència del món.—Per a vosaltres, valents lluitadors, les nostres más profundes y sinceres paraules d'amor.—Amb tot el cor i amb tota l'ànima. PER CATALUNYA!.—*J. Pineda*.—Rubricat.

* * *

Amb motiu de la tramesa de 2.000'00 pessetes producte d'un festival, organitzat per la nostre Llar, a l'objecte d'ajudar als permutats de la zona invadida, ens plau copiar la següent lletra d'acús de rebut, del Consell Executiu d'Esquerra Republicana Balear:

«Sr. President de la Llar Catalana: Aquest Consell Executiu ha rebut per mitjà del President del Consell Insular de Menorca, el total de la subscripció iniciada en aqueixa Entitat per a contribuir a les despeses fetes i que es vagin fent amb motiu de l'arribada a Barcelona de companys antifeixistes procedents dels camps de concentració de Mallorca o dels soldats insulars evadits de les files faccioses. En fer-ne l'ingrés en Tresoreria, aquest Consell Executiu, en la sessió de 25 de novembre de l'actual, acordà fer constar en acta la seva satisfacció per la generosa aportació de «La Llar Catalana» i significar-vos l'agraïment cordial en nom dels beneficiats i en el d'aquest Consell Executiu Regional, el qual es plau d'enviar-vos la més respectuosa i germanívola salutació.—Barcelona 29 de Novembre de 1938.—Pel Consell Executiu.—El Secretari, *P. Oliver*.—Rubricat.

CONCERTS

Continuen sense interrupció els selectes concerts que cada diumenge al matí organitza la Llar. Tenim la satisfacció de constatar que cada vegada es veuen més concorreguts.

SUSCRIPCIONS

Se n'ha obert una pro campanya d'hivern. Els associats que vulguin contribuir-hi, ho podran fer, enviant els donatius a Secretaria.

ALTES SOCIS

Han estat donats d'alta en el mes darrer, com a socis de número, els corresponents als 490 i 513, ambdós inclussius.

RETORN

De retorn del seu viatge a Barcelona, tornem a tenir entre nosaltres al nostre amic, vocal del Consell Directiu Sr. Amador Casanovas, el qual ha estat portador de falagueres noves per l'Entitat.

IMPRESA «JUSTICIA SOCIAL»

La República per a Espanya, no és un fi; és un mitjà, un instrument: és un instrument posat al servei de la consciència ciutadana. I és, a l'ensem, un camí de superació.